

**Veikkausperinne talteen -
keruukilpailun palkinta- ja
tiedotustilaisuus Veikkauksen
pääkonttorissa Vantaalla
29.11.2000 klo 13.00**

Tulokset * Aineiston keskeisiä teemoja * Palkitut *
Palkintolautakunta

Tulokset

Valtakunnallisessa ja kaikille avoimessa keruukilpailussa ensimmäisen palkinnon (7000 mk) sai Aimo Kejonen Kuopiosta. Toiseksi (4000 mk) sijoittui Pentti Kauppi Tampereelta, ja kolmannen palkinnon (2000 mk) sai raumalainen Erkki Ettala. Pääpalkintojen lisäksi myönnettiin ansiokkaista kirjoituksista viidelle osallistujalle Kansanrunousarkiston tunnustuspalkinto ja 17:lle kirjapalkinto.

Kilpailun järjestivät tänä vuonna 60 vuotta täyttävä Oy Veikkaus Ab ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkisto. Keräyksen tavoitteena oli saada talteen muistoja ja kokemuksia Veikkauksen eri pelien vaiheilta 1940-luvulta tähän päivään, ja tässä tavoitteessa myös onnistuttiin: kirjoitukset muodostavat värikkään ja moniulotteisen kuvan veikkaamisen, lottoamisen ja muiden Veikkauksen pelien pelaamisen arjesta ja juhlasta, unelmista, voitoista ja tappioista.

Veikkausperinne talteen -keruun kilpailuaika oli 3.4.-29.9.2000. Kilpailuvastauksia kertyi hieman yli 1000 liuskaa 230 vastaajalta. Vastanneista oli naisia 107 ja miehiä 121, kaksi jättäytyi kokonaan tuntemattomaksi.

Kilpailuun osallistuneiden vastaukset tallennetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistoon tutkijoiden käyttöön. Aineistosta toimitetaan lukevalle yleisölle

kokoomateos.

Aineiston keskeisiä teemoja

Veikkaus-, lotto- ja arpaharrastuksen laajuuden huomioon ottaen keruun tuottama aineisto ei ole kovin mittava, mutta laadun ja sisällön puolesta se on sitäkin ansiokkaampi. Yhdessä kirjoitukset luovat läpileikkauksen veikkauksen kuuteen vuosikymmeneen pelaajien näkökulmasta. Jotkut kirjoittajista ovat aloittaneet veikkaamisen heti kun se vuonna 1940 tuli mahdolliseksi: kuka armeijan harmaissa, kuka kotioloissa. Rauhaa seuranneena jälleenrakennuksen aikana veikkaukseen on pantu paljon toivoa, kun pulaa oli niin ruoasta kuin rakennustarpeistakin. Loton tuloa Suomeen 1970-luvun alussa kuvataan tarkasti. Nykyaikaa edustavat muistot, joita on syntynyt teksti-tv:n äärellä saaduista penkkiurheilukokemuksista sekä yksityiskohtaiset kuvaukset OnNet -pääteyhteyden käytöstä veikkaamisessa.

Halki vuosikymmenten on pelattu paitsi toivon, myös asiantuntemuksen ja onnea tuottavien tapojen varassa. Asiantuntemukseen nojaavat vakioveikkaajat ovat olleet ajan hermolla ja seuranneet Liverpoolin, Tottenhamin ja Arsenalin pelejä vaikka BBC:tä kuunnellen ja Veikkaajaa lukien. Onneensa luottavat pelaajat ovat etsineet oikeita rivejä milloin vastaantulevasta liikenteestä enteitä etsimällä, milloin suorittamalla esiarvontaa tulitikkuaaskia heittämällä tai numeroita hatusta nostamalla. Tuloksiin on yritetty päästä myös yhteistyöllä, ja veikkaamisen ja lottoamisen suuriin iloihin kuuluukin sen vahvasti sosiaalinen luonne.

Keruukilpaan on osallistunut myös joukko entisiä tai nykyisiä veikkausasiamiehiä, joiden näkökulma aiheeseen on hyvin kiinnostava. Heillä on ollut tilaisuus seurata veikkaustapahtumaa kupongin täytöstä (ja sitä edeltäneestä, joskus pitkällisestäkin suunnittelusta) aina voittajien ja häviäjien reaktioihin asti. Siinä välissä he ovat itse huolehtineet siitä, että kupongit päätyvät asianmukaisessa kunnossa ja ajoissa piiritoimistoon tai suoraan Veikkaukseen. Työ on vaatinut tarkkuutta ja tunnollisuutta, sillä virheet olisivat saattaneet tulla kalliiksi. Muutamille kirjoittajille - tiskin molemmin puolin - epäselvät tapaukset tai yhteiskunnalliset kriisitilat ovat tuottaneet harmaita hiuksia ja unettomia öitä, mutta

piiritoimistojen tuella ja omatoimisuudella niistäkin tilanteista on selvitty kunnialla.

Aineistosta käy ilmi, että vaikkakin pelaamisen keskeinen motiivi on alusta alkaen ollut unelma voitoista ja kaikesta, *mitä sitten voisi tehdä jos voittaisi*, tappion kitkeryyttä on aina lievittänyt myös tieto siitä, että hävityt rahat menevät yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Veikkaavat ja lottoavat suomalaiset ovat tienneet tukevansa niin urheilua, jälleenrakennustyötä, kansanterveyttä kuin kulttuuriakin. Ja ainahan voi yrittää uudestaan!

Palkittujen luonnehdinnat ja tekstiotteita

I palkinto: Aimo Kejonen, Kuopio (s. 1946), 7000 mk

Päävoiton saavuttanut kirjoitus on veikkausperinteen runsaudensarvi, joka sisältää mm. peliuskomuksia, vitsejä, loruja, muistitietoa ja kulkutarinoita. Kejonen aloittaa ukkinsa korttipelimuistoista ja lopettaa palvelunumeroiden lottoneuvojiin. Hän havainnoi ajan ilmiöitä tarkasti ja raportoi ennakkoluulottomasti. Kuulopuheet, kokemukset ja mielipiteet jäsentyvät kejosmaisena reheväksi tarinasikermäksi:

Muistaakseni Pihtiputaalla asui aikoinaan mies, joka sai vakioveikkauksen suurimman koskaan jaetun potin. Tämä miekkonen oli vuosia veikannut tietyllä vakiorivillään sitä koskaan vaihtamatta. Kerran hän sai sitten ainoana 12 oikein. Potti oli muistaakseni yli 20 miljoonaa markkaa. Tosin tämä oli vanhan rahan aikaan. Siihen aikaan ei voittoa saanut puhtaana käteen, vaan siitä meni verot. Kunnan tästä veikkausvoitosta saama veropotti oli niin iso, että sillä kustannettiin sähkövalot kirkonkylän raitille.

Joensuussa oli 1950-luvulla maalari Eeronen, joka joka viikko veikkasi muutaman rivin. Hänen veikkausrivinsä olivat kuitenkin perin omituisia. Ne eivät koskaan noudattaneet Englannin liigan pelien

todennäköistä listaa vaan olivat ihan mitä sattui. Kun kerran muiden pihan poikien kanssa kysyimme miten hän täytti veikkauskupongin, hän selitti: "Kun minä keskiviikkoiltana kävelen viemään kuponkia kioskille, minä täytän sitä saman tien vastaantulijoitten mukaan. Mies on ykkönen, nainen on kakkonen ja muoska tai koira risti."

Oman ammattikuntani, geologien, keskuudessa kiertävän tarinan mukaan lotto ratkaisi erään viranhaun. Malmigeologin paikka oli täytettävänä. Kaksi hakijoista oli tasavertaisia ja muihin nähden ylivoimaisia. He olivat myös työyhteisössä yhtä pidettyjä ja arvostettuja. Lopulta työpaikan sai se, jonka papereissa oli vanha lottokuponki ja siinä selityslappu: "Minulla oli viime vuonna kuusi ja lisänumero oikein lotossa." - Lotossa onnistunut hakija sai viran. Jokainen malminetsinnästä jotain tietävä näet tietää, että siinä tarvitaan taidon lisäksi myös onnea, jota tällä hakijalla ilmeisesti oli.

II palkinto: Pentti Kauppi, Tampere (s. 1940), 4000 mk

Syvällisestä paneutumisesta aiheeseen kertoo otsikko: *Veikkaan - siis olen olemassa. Oy Veikkaus Ab:n ikätoverin raportti veikkaamisen iloista ja suruista, motiiveista, historiasta ja tavoitteista - onneksi myös voitoista.* Uskonnon ja psykologian opettaja Kaupin tutkielmassa lomittuvat jännittävästi Ipswichin kannattajan elämänvaiheet ja pelikulttuurin perusteiden analysointi.

Ensimmäisen veikkauskierroksen ottelut pelattiin 7.-8.9.1940. Äitini oli silloin kantanut kohdussaan talvisodasta lomailleen miehensä hedelmöittämää poikaa noin seitsemän kuukautta. Oliko syntymäpäiväni 17. marraskuuta palautuspäivä keskiviikko vai seuraava peliviikonloppu, sitä en tiedä. Varmaa on kuitenkin ettei äitini

koskaan pelannut mitään rahapeliä.
Körttisukuinen maalaisemäntä
muutenkin liikkui hyvin vähän kodin
ulkopuolella, lähin asiamies oli
kyläkaupassa sadan metrin päässä
kodistani.

Jalkapallosta ja veikkauksesta tuli
vähitellen pysyvä harrastus, panokset
olivat pieniä ja voittomahdollisuudet
sen mukaisia. Ensimmäinen voittokin
jäi kuplaksi. Sain yksitoista oikein
enkä penniäkään rahaa, olin katsonut
vakiolapun takana olevia vihjeitä ja
veikannut niiden mukaisesti. Siitäkö
lienee jäänyt "kammo" ns. helppoja
rivejä kohtaan. Etsin ja käytän
"yllätyksiä" liikaa. Voitot suurempia
mutta todella harvinaisia.

Hääpäiväni on 31.7.1966. Muistan sen
paremmin kuin vaimoni. Edellisenä
päivänähan Englanti lopulta voitti
maailmanmestaruuden. Häätaloo
tapahtumaan valmisteltaessa sulhanen
lähetettiin morsiamen vanhimman
sisaren kotiin. Siellä TV-ruudusta
seurasin tuota kiehtovaa finaalia.
Toisenlainen lopputulos olisi pilannut
viikonlopun jokseenkin täydellisesti.
Vihkimisen toimitti Vetelin
kirkkoherra Palola joka tuurasi
Kaustisen virkaveljeä lomalla. Ei
maininnut Hurstin hattutempua, ei
pohtinut Englannin kolmannen maalin
mysteeriä, ei viitannut koko otteluun.
Eipä tiennyt pappiparka ketä oli
vihkimässä.

III palkinto: Erkki Ettala, Rauma, 2000 mk

"Kolmtoist oikke" kuvaa voittoa odottavan
pariskunnan tunnelmia lauantai-illasta maanantai-
iltaan. Murretarinaksi kirjoitettu tositapaus on mitä
inhimillisintä arkipäivän tragikomedialla.
Päähenkilöihin on helppo samastua.

"Nukuks snää?"

"En ols saann unem bääst kii vaikk
otin gokonaisem billeri. Mnää mene ja
otan doisen gokonaise, ei tunnt tleeva

muuto mittä."
"Ot toine vaa, mitäs siin ittiäs kiussa.
Mutt kuulest ny, mitäs tykkä,
mahdaisik olp paras ko me em buh
kellä mittä meijä rahoistan. Kattessi ne
ihmse vaa ova. Ja mitä sillk kellä o
väli mill me elatuksen diäna, tleek
eläkett taikk voitaks snää uhkapelis."
"Kyll oikke se niim baras o. Jos se
tiätton dlee ni ei siit muut olk ko
harmi, kyll niin dosi o."

Kenengä o vaikki edes kuvitelkk kuip
pitk se aik suutta oll lauandaehdosest
maanandaehdosse ko ihmnen
gimaroitte tomses odotukses.
Verkalles se aik siink kulus ja kon gell
tul seitmä ni met tälläsi itten radio
viärehe.

"Vakioveikkaus. Kolmetoista oikein
kaksituhattakuusisataa kappaletta",
sanotti radios.

"Kuuliks snää kuip pali se sanos?
Kakstuhatkuussata. Kuis snää kuuli?"

"Kyll snää lailes kuuli.

Kakstuhatkuussata oikke se sanos.
Mitä sitt?"

"Kakstuhatt ja kuussata. Tiädäks se
teke knafti sata markka. Knafti sata
markka. Ja tämset tuska ja vaeva.
Tiädäks kyll se vaan dräkkis pitä ett
snää ole huanost nainn, ei siit
mihingäm bäästä."

"Ohhoh. Kyll ai. Mutt tiädäks kyll
mnuu sisikunnasan koko aikka ol
semne olo etei raha tollallt tul. Semne
ols luannotond. Kos ny ossaisis se
verra otta opik ettäs lakkaisi tomsist
peleist, säästyisi noiltakkin
gidutuksilt."

Sitt meilt pääs naur, oikke makki naur
ja seköst helppas.

Kansanrunousarkiston tunnustuspalkinnot

Outi Kallionpää, Hyvinkää. Pienen tytön
näkökulmasta tarjoutuu värikylläinen näköala 1970-
luvun suomalaiseseen lauantai-iltaan, jonka kohokohta
on television lottoarvonta. Tarkasti valitut, runsaat
yksityiskohdat luovat kirjoitukseen aikamatkan

tunnelmaa.

Satu Peltola, Imatra. Kirjoitus valottaa hauskaasti lottovoiton tarjoamia mahdollisuuksia - pienessä mittakaavassa. Kun voitto napsahti kohdalle, omatoiminen 5-vuotias ei epäröinyt vaan nosti käteistä, marssi kauppaan ja osti unelmiensa punaiset kumisaappaat!

Eeva Pessinen, Raisio. Laajassa kuvauksessa kirjoittaja piirtää omaa ja läheistensä elämänkaarta, johon veikkausharrastus liittyy. Joillakuilla käy tuuri ja voitot auttavat eteenpäin, toiset tyytyvät unelmiin ja pienempiin osumiin. Elämänmakuinen kirjoitus.

Veikko Rintala, Heinola. Kirjoittaja muistelee innostusta, jolla ensimmäinen lottoarvontakierros otettiin vastaan hänenkin työmaallaan - joka mies ja nainen osallistuivat varojensa mukaan. Kuvaus erehdykseen perustuneen voitonjuhlan iloisesta suunnittelusta ja haikeasta peruuntumisesta on suorastaan riipaiseva.

Niilo Tainio, Somero. Eloisaa muistelua asiamiesuran varrelta. Jännitystä elämään ovat tuoneet esimerkiksi huijausta yrittänyt ja oikeusjutulla uhannut asiakas sekä vuoden 1956 suurlakko, joka ei sekään estänyt tarmokasta asiamiestä toimittamasta kuponkeja ajallaan perille!

Kirjapalkinnot

Anu Depner, Kotka; Petteri Ervasti, Pieksämäki; Harri Heinonen, Jyväskylä; Tiia Jama, Pello; Ilkka Kallio, Helsinki; Riitta Kullberg, Turku; Maarit Moisio, Ilmajoki; Lauri Niiranen, Iisalmi; Kimmo Nyman, Vaasa; Sinikka Puuppo, Helsinki; Mervi Pynnönen, Kuopio; Seppo Rissanen, Rautavaara; Antti Roos, Espoo; Terttu Seule, Helsinki; Erkki Siliämaa, Paltamo; Juhani Syrjänen, Iitti; Lena Vahtera, Tampere.

Palkintolautakunta:

Veikkausperinne talteen -kirjoituskilpailun palkintolautakunnan puheenjohtajana toimi akatemiaprofessori Heikki Ylikangas, jäsenenä liikunnan lehtori Pirjo Häggman, arkistonjohtaja Pekka Laaksonen ja tiedotusjohtaja Risto Nieminen, sekä sihteerinä tutkija Juha Nirkko. Hankkeen

tutkimusapulaisena toimi Tellervo Kauppi.

Lisätietoja:

SKS/ Juha Nirkko, puh. (09) 131231, sähköposti

juha.nirkko@finlit.fi

Veikkaus/ Elina Lahti, puh. (09) 8526 286,

sähköposti elina.lahti@veikkaus.fi

Päivitetty 19.1.2001